

Domov>Sodni postopki>Civilne zadeve>Katero sodišče je pristojno?

Katero sodišče je pristojno?

Madžarska

1 Ali se moram obrniti na redno civilno sodišče ali na specializirano sodišče (na primer delovno sodišče)?

Na podlagi zakona o organizaciji in upravljanju sodišč na Madžarskem deluje samo ena vrsta specializiranih sodišč: upravna in delovna sodišča, ki obravnavajo delovnopravne in upravne zadeve. Za vse druge zadeve, razen za delovnopravne in upravne zadeve, so pristojna redna sodišča.

Razen če ni z zakonom določeno drugače, se o upravnem sporu odloči na podlagi tožbe, vložene pri upravnem sodišču. Upravni spor se nanaša na zakonitost dejanja ali opustitve dejanja upravnega organa, katerega namen ali učinek je sprememba pravnega položaja subjekta, ki ga ureja ali na katerega vpliva upravno pravo. Upravni spori so tudi spori v zvezi z delovnimi razmerji v javnem sektorju in upravnimi pogodbami.

O upravnih zadevah na prvi stopnji odloča upravno in delovno sodišče, v primerih, določenih z zakonom, pa regionalno sodišče (*törvényszék*) ali madžarsko vrhovno sodišče (*Kúria*).

Upravna in delovna sodišča so pristojna za upravne tožbe in druge upravne sodne postopke, za katere po zakonu niso pristojna regionalna sodišča ali madžarsko vrhovno sodišče.

Razen če ni z zakonom določeno drugače, so regionalna sodišča pristojna za zadeve v zvezi z upravnimi akti neodvisnih regulativnih organov, avtonomnih organov državne uprave in vladnih uradov na podlagi zakona o centralnih organih državne uprave, železniškega upravnega organa, letalskega organa in madžarske nacionalne banke, razen za zadeve v zvezi z delovnimi razmerji v javni službi.

Regionalna sodišča odločajo v postopkih za imenovanje upravnih organov, v sodnih postopkih v zvezi z uveljavljanjem pravice do zbiranja, tožbah v zvezi z dostopom do tajnih podatkov in pravnih sporih v zvezi z zakonsko določenimi strokovnimi organi.

Madžarsko vrhovno sodišče je pristojno za postopke za oceno kolizije med odlokom lokalne uprave in drugo zakonodajo, postopke v zvezi z neizpolnjevanjem obveznosti lokalne uprave glede pravnega urejanja in postopke za določitev procesnih sredstev za rešitev ustavne pritožbe.

Delovnopravne tožbe vključujejo tožbe, ki izhajajo iz pravnih razmerij, vzpostavljenih na podlagi zakona o delovnem zakoniku, zaposlitve v javnem sektorju, pogodb o opravljanju storitev, razen kot je določeno v zakonu, sodelovanja v javnih shemah za zaposlovanje, pogodb o zaposlitvi, sklenjenih na podlagi zakona o športu, vajeniških pogodb, sklenjenih v okviru poklicnega usposabljanja, pogodb o pripravništvu študentov na podlagi zakona o nacionalnem visokošolskem izobraževanju, delovnih razmerij, ki jih s socialnimi zadrugami ali zaposlitvenimi zadrugami vzpostavijo člani takih zadrug, in tožbe, vložene za uveljavljanje drugih zahtevkov na podlagi delovnega prava, kot je določeno v zakonu o delovnem zakoniku. Delovnopravna tožba ostane taka, tudi če pride do spremembe v osebi katere koli stranke v sporu zaradi prenosa, prevzema dolga, nasledstva delodajalca ali spremembe v osebi delodajalca. Če ima delavec denarno terjatev do insolventnega delodajalca, ki izhaja iz terjatve na podlagi delovnega prava in je povezana s premoženjem, ki je del stečajne mase, ter jo upravitelj v postopku zaradi insolventnosti izpodbija, lahko delavec zoper delodajalca po začetku postopka v primeru insolventnosti vloži delovnopravno tožbo.

2 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna redna civilna sodišča (tj. sodišča, ki so pristojna za take zadeve)?

2.1 Ali obstaja razlika med nižjimi in višjimi rednimi civilnimi sodišči (npr. okrožna sodišča kot nižja sodišča in regionalna sodišča kot višja sodišča) in če je tako, katero sodišče je pristojno za mojo zadevo?

V skladu z zakonom o organizaciji in upravljanju sodišč na prvi stopnji odločajo okrožna sodišča (*járásbíróság*) in regionalna sodišča. Regionalna sodišča na prvi stopnji odločajo v zadevah, za katere po zakonu niso pristojna okrožna sodišča. Okrožna sodišča so pristojna za:

(a) tožbe v zvezi z lastninskimi pravicami, če vrednost premoženja ne presega 30 milijonov HUF ali vrednosti zahtevka ni mogoče določiti na podlagi lastninske pravice, razen za:

(aa) tožbe v zvezi z avtorsko in sorodnimi pravicami ter pravicami industrijske lastnine;

(ab) tožbe, vložene za plačilo odškodnine, povezane z izvajanjem uradnih pooblastil, in plačilo nadomestila za ponovno vzpostavitev prejšnjega stanja;

(ac) tožbe, vložene na podlagi javnega interesa;

(ad) tožbe v zvezi z ustanovitvijo in zakonitim delovanjem pravne osebe;

(ae) spore med pravnimi osebami ali njihovimi sedanji ali nekdanji člani in spore med sedanji in nekdanji člani, ki izhajajo iz njihovega članstva;

(b) tožbe v zvezi z osebnim statusom;

(c) izvršbe.

Regionalna sodišča odločajo ne samo na prvi stopnji, ampak tudi na drugi stopnji, in sicer o pritožbah zoper odločbe okrožnih sodišč ter upravnih in delovnih sodišč.

Regionalna pritožbena sodišča (*ítélőtábla*) odločajo o vlogah za pravno sredstvo zoper odločbe regionalnih sodišč, obravnavajo pa tudi druge zadeve, ki spadajo v njihovo pristojnost.

Madžarsko vrhovno sodišče se imenuje *Kúria*. V zadevah, določenih z zakonodajo, odloča o vlogah za pravno sredstvo zoper odločbe regionalnih sodišč in regionalnih pritožbenih sodišč, zahtevah za sodno presojo ter koliziji med odloki lokalne uprave in drugo zakonodajo ter po potrebi take odloke razveljavi, ugotavlja morebitno neizpolnjevanje zakonske obveznosti lokalnih uprav glede pravnega urejanja in obravnava druge zadeve, ki spadajo v njegovo pristojnost.

2.2 Krajevna pristojnost (je sodišče v mestu A ali mestu B pristojno za mojo zadevo?)

2.2.1 Splošno pravilo krajeve pristojnosti

Sodišče, na območju pristojnosti katerega ima toženec stalno prebivališče, je pristojno za vse zadeve, za katere ni izključno pristojno drugo sodišče.

Če toženec nima stalnega prebivališča na Madžarskem, se pristojnost določi na podlagi njegovega tamkajšnjega začasnega prebivališča. Če začasno prebivališče toženca ni znano ali je v tujini, se upošteva njegovo zadnje stalno prebivališče na Madžarskem. Če ga ni mogoče določiti ali če ga toženec ni imel, se pristojnost določi na podlagi tožnikovega stalnega prebivališča na Madžarskem ali, če tega ni, na podlagi njegovega tamkajšnjega začasnega prebivališča. Če tožnik ni fizična oseba, se pristojnost določi na podlagi njegovega sedeža na Madžarskem.

Če toženčev kraj dela ni isti kot njegov kraj stalnega prebivališča, sodišče na zahtevo toženca, vloženo najpozneje v okviru njegovega pisnega odgovora na tožbo, zadevo preda v obravnavo in odločanje sodišču, pristojnemu na območju kraja dela.

Če je tožba vložena zoper osebo, ki ni fizična oseba, je splošna pristojnost odvisna ne samo od sedeža navedene osebe, ampak tudi od kraja delovanja organa ali organizacijske enote, pooblaščenih za njeno zastopanje in ukrepanje v pravnem sporu. V primeru nejasnosti se za sedež šteje kraj poslovanja. Če je sedež osebe, ki ni fizična oseba, v Budimpešti, vendar se njene dejavnosti izvajajo na območju okrožja Pešta, bo zadevo obravnavalo sodišče, ki je pristojno za okrožje Pešta.

Če oseba, ki ni fizična oseba, nima sedeža na Madžarskem, se pristojnost za tožbe, ki jih vložijo madžarski tožnik, ki ni fizična oseba, določi glede na tožnikov sedež ali kraj poslovanja. Če je tožnik madžarska fizična oseba, je pristojno sodišče, na območju pristojnosti katerega ima tožnik stalno prebivališče, ali če tega ni, sodišče, na območju pristojnosti katerega ima začasno prebivališče.

2.2.2 Izjeme od splošnega pravila

2.2.2.1 Kdaj lahko izbiram med sodiščem v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo) in drugimi sodišči?

Če ni sodišča z izključno pristojnostjo, se lahko tožnik odloči tožbo vložiti pri sodišču, ki ni sodišče s splošno pristojnostjo v zvezi s tožencem. Natančneje, tožba za določitev preživitvene obveznosti, določene z zakonom, se lahko vložijo pri sodišču, pristojnem na območju tožnikovega stalnega prebivališča; tožba v zvezi z lastništvom ali posestjo nepremičnega premoženja ali stvarno pravico na nepremičnem premoženju se lahko vložijo pri sodišču, pristojnem na območju, kjer je to nepremično premoženje; tožba v zvezi z uveljavljanjem pogodbenega zahtevka se lahko vložijo pri sodišču, pristojnem na območju, kjer je bil posel sklenjen ali kjer bo storitev opravljena; tožba za uveljavljanje potrošnikovega pogodbenega zahtevka zoper podjetje se lahko vložijo pri sodišču, pristojnem na območju tožnikovega stalnega prebivališča na Madžarskem ali, če tega ni, njegovega tamkajšnjega začasnega prebivališča, tožba v zvezi z nepogodbeno odgovornostjo pa se lahko vložijo pri sodišču, pristojnem na območju, kjer je bila povzročena ali je nastala škoda.

Če ni sodišča z izključno pristojnostjo v premoženjskopravnem sporu, je pristojno tudi sodišče, na območju pristojnosti katerega toženec predvidoma dalj časa prebiva (npr. kot delavec ali študent). Takega načina določanja pristojnosti ni mogoče uporabiti za tožence, ki niso poslovno sposobni.

Premoženjskopravna tožba zoper tujo osebo, ki ni fizična oseba, se lahko vložijo tudi pri sodišču, pristojnem na območju stalnega prebivališča osebe, pooblaščenega za vodenje poslov tuje osebe, ki ni fizična oseba. Za take premoženjskopravne spore je pristojno tudi sodišče, ki je pristojno za sedež madžarske podružnice ali trgovskega zastopništva tuje osebe, ki ni fizična oseba.

Skupna tožba zoper sekundarnega dolžnika in glavnega dolžnika se lahko vložijo pri sodišču, ki je iz katerega koli razloga pristojno za tožbo zoper glavnega dolžnika.

Za tožbo, vloženo za določitev skrbništva, je pristojno tudi sodišče, na območju pristojnosti katerega je toženec nastanjen v stanovanjskem socialnem zavodu, ali dlje časa hospitaliziran, ali običajno prebiva.

V zakonskih zadevah je pristojno tudi sodišče, na območju pristojnosti katerega je zadnje skupno običajno prebivališče zakoncev.

Tožbe, vložene za določitev starševstva, ureditev izvajanja pravice do varstva in vzgoje otrok, namestitvev otroka pri tretji osebi, prenehanje pravice do varstva in vzgoje otrok, prenehanje posvojitve ali preživljanje mladoletnega otroka, se lahko vložijo tudi pri sodišču, na območju pristojnosti katerega je stalno ali začasno prebivališče zadevnega mladoletnega otroka.

2.2.2.2 Kdaj moram izbrati drugo sodišče namesto sodišča v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo)?

Kadar zakonodaja določa, da je v zadevi izključno pristojno točno določeno sodišče. To velja na primer v zadevah, navedenih v nadaljevanju.

Razen če ni z zakonom, zavezujočim pravnim aktom Evropske unije ali mednarodno konvencijo določeno drugače, je za tožbe, ki jih podjetje vložijo zoper potrošnika za uveljavljanje zahtevka, ki izhaja iz pogodbenega razmerja, izključno pristojno sodišče, na območju pristojnosti katerega je stalno prebivališče toženca. Če toženec nima stalnega prebivališča na Madžarskem, se izključna pristojnost določi na podlagi njegovega tamkajšnjega začasnega prebivališča. Če toženčevo začasno prebivališče ni znano ali je v tujini, je upošteveno merilo njegovo zadnje stalno prebivališče na Madžarskem. Če tega ni mogoče določiti, se pristojnost določi na podlagi splošnih pravil.

Če lahko oškodovana oseba na podlagi pravne določbe v zvezi s pogodbami o zavarovanju odgovornosti odškodnino ali nadomestilo zahteva tudi od tretje osebe, ki ni oseba, ki je povzročila škodo, je za tožbo, vloženo zoper tretjo osebo, izključno pristojno sodišče, na območju pristojnosti katerega je tožnikovo stalno prebivališče na Madžarskem, razen če ni z zakonom, zavezujočim pravnim aktom Evropske unije ali mednarodno konvencijo določeno drugače. Če tožnik nima stalnega prebivališča na Madžarskem, je izključno pristojno sodišče, na območju pristojnosti katerega je tožnikovo začasno prebivališče na Madžarskem. Če tožnik ni fizična oseba, se sodišče z izključno pristojnostjo določi na podlagi tožnikovega sedeža na Madžarskem. Če tožnik nima stalnega prebivališča, začasnega prebivališča ali sedeža na Madžarskem, se pristojnost določi na podlagi splošnih pravil.

Za tožbo, vloženo za ustavitve ali omejitve izvršbe, je izključno pristojno okrožno sodišče, ki je odredilo izvršbo. Če izvršbe ni odredilo okrožno sodišče, je pristojno okrožno sodišče, na območju pristojnosti katerega je stalno prebivališče dolžnika.

Tožba za sprostitev neupravičeno zaseženega premoženja spada v izključno pristojnost okrožnega sodišča, na območju pristojnosti katerega je bilo premoženje zaseženo.

Za tožbo za dovoljenje za sodelovanje v izvršilnem postopku je izključno pristojno sodišče, ki je zavrnilo zahtevo zastavnega upnika v sodnem izvršilnem postopku.

Za tožbo, vloženo za spremembo odločbe lokalnega državnega uradnika glede posestnih pravic, je izključno pristojno sodišče, na območju pristojnosti katerega je sedež lokalnega državnega uradnika, ki je sprejel odločbo o posestnih pravicah.

2.2.2.3 Ali lahko stranki izbereta sodišče, ki običajno ne bi bilo pristojno?

Razen če ni z zakonom določeno drugače, se lahko stranki v premoženjskih zadevah dogovorita o tem, katero sodišče bo reševalo njun sedanji spor ali morebiten prihodnji spor, ki bi lahko nastal na podlagi določenega pravnega razmerja. Stranki se lahko o pristojnem sodišču dogovorita pisno, ustno s pisno potrditvijo, na način, skladen s poslovno prakso med strankama, ali v primeru mednarodne trgovine na način, skladen z običajno trgovinsko prakso, ki jo stranki poznata ali bi jo morali poznati ter ki jo stranki, ki sklepata tak dogovor, na splošno poznata in redno uporabljata na zadevnem področju.

Če je z zakonodajo določena izključna pristojnost določenega sodišča, pristojnosti ni mogoče podeliti drugemu sodišču. Izbrano sodišče ima izključno pristojnost, razen če je z zakonom določeno drugače ali če se stranki dogovorita drugače. Dogovor o izbiri sodišča velja tudi za pravne naslednike. Izbira pristojnega sodišča potrošnikom ne sme onemogočati uveljavljanja pogodbenih zahtevkov zoper podjetje pri sodišču, na območju pristojnosti katerega je potrošnikovo stalno prebivališče na Madžarskem ali, če tega ni, njegovo tamkajšnje začasno prebivališče.

V premoženjskih zadevah stranki za svoje pravne spore ali morebitne prihodnje spore, ki bi nastali na podlagi določenega pravnega razmerja, ne moreta dodeliti pristojnosti regionalnemu sodišču glavnega mesta Budimpešta ali regionalnemu sodišču predmestja Budimpešte v zadevah, za katere so pristojna regionalna sodišča, ali osrednjemu okrožnemu sodišču v Pešti v zadevah, za katere so pristojna okrožna sodišča.

3 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna specializirana sodišča?

Edina specializirana sodišča na Madžarskem so upravna in delovna sodišča.

Za delovnopravne tožbe na splošno veljajo splošna pravila o pristojnosti, opisana v točki 2.2.1. Delavec, ki vložijo tožbo, lahko izbira med sodiščem splošne pristojnosti za tožence, upravnim in delovnim sodiščem, na območju pristojnosti katerega je stalno prebivališče delavca, ali če tega ni, njegovo začasno

prebivališče na Madžarskem, ali upravnim in delovnim sodiščem, na območju pristojnosti katerega je kraj, v katerem je delavec dlje časa delal ali dela. Če sospornik ali zahtevek spada v pristojnost sodišča, ki je pristojno za delovnopravne tožbe, medtem ko drug sospornik ali zahtevek spada v pristojnost okrožnega ali regionalnega sodišča, je za tožbo pristojno delovno sodišče, če je z zakonodajo dovoljena združitev strank ali zahtevkov. Upravne tožbe je treba vložiti pri sodišču, na območju pristojnosti katerega je bila izvršen upravni akt, ki je predmet spora, razen če ni z zakonom določena izključna pristojnost drugega sodišča. Če je bil sporni upravni akt izvršen v postopkih na več stopnjah, zadeva spada v krajevno pristojnost sodišča, na območju pristojnosti katerega je bil upravni akt izvršen na prvi stopnji.

V primeru pravic, obveznosti in pravnih razmerij, povezanih z nepremičnim premoženjem, je kraj izvršitve upravnega akta kraj, v katerem je nepremično premoženje. V primeru uradnega obvestila o dejavnosti ali odobritve dejavnosti, je to kraj, v katerem se dejavnost izvaja ali naj bi se izvajala. Razen v dveh zgoraj navedenih primerih je kraj izvršitve upravnega akta regionalnega organa državne uprave z nacionalno pristojnostjo tožnikov kraj stalnega prebivališča ali začasnega prebivališča oziroma za pravne osebe in subjekte brez pravne osebnosti sedež subjekta ali, če tega ni, sedež upravnega organa. Okrožje Pešta je kraj izvršitve upravnih aktov, izvršenih na sedežu državnega upravnega organa, ki ima sedež v Budimpešti, vendar njegova pristojnost zajema predvsem okrožje Pešta ali njegov del. V primerih opustitve dejanja je kraj izvršitve upravnega akta sedež upravnega organa, razen v prvih treh zgoraj navedenih primerih.

Nekatera upravna in delovna sodišča so krajevno pristojna za določeno regijo. To so upravno in delovno sodišče glavnega mesta Budimpešta, upravno in delovno sodišče predmestja Budimpešte, upravno in delovno sodišče v Debrecenu, upravno in delovno sodišče v Gjuru, upravno in delovno sodišče v Miškolcu, upravno in delovno sodišče v Pécsu, upravno in delovno sodišče v Szegedu ter upravno in delovno sodišče v Veszprému.

Za tožbe v zvezi s socialno varnostjo, prejemki za socialno varstvo ali zaščito otrok ter prejemki ali podporo, ki jih zagotavlja državni zavod za zaposlovanje, je pristojno upravno in delovno sodišče, na območju pristojnosti katerega je tožnikovo stalno prebivališče, ali če je tožnik pravna oseba ali subjekt brez pravne osebnosti, tožnikov sedež, ali če tega ni, sedež upravnega organa.

Tožbe v zvezi z upravnimi pogodbami je treba vložiti pri regionalnem sodišču, na območju pristojnosti katerega je bila sklenjena pogodba. Sodišče, ki je iz katerega koli razloga pristojno za glavnega dolžnika, je pristojno za zahteve zoper sekundarnega dolžnika.

Če je bil upravni akt izvršen v tujini, je za tožbo izključno pristojno upravno in delovno sodišče glavnega mesta Budimpešta.

Razen če ni z zakonom določeno drugače, lahko pogodbenici upravne pogodbe sprejmeta individualno dogovorjeno klavzulo o izbiri sodišča, v kateri določita, da je za morebitne prihodnje pravne spore, ki bi nastali med njima v povezavi z upravno pogodbo, pristojno upravno in delovno sodišče s krajevno pristojnostjo za določeno regijo. Razen če ni z zakonom določeno drugače ali če se stranki ne dogovorita drugače, ima izbrano sodišče izključno pristojnost za vse tožbe v zvezi z upravno pogodbo. Dogovor o izbiri sodišča velja tudi za pravne naslednike.

Če je z zakonodajo določena izključna pristojnost določenega sodišča, pristojnosti ni mogoče podeliti drugemu sodišču.

Pogodbenici ne moreta določiti, da je za njune prihodnje spore, ki bi nastali na podlagi upravne pogodbe, pristojno upravno in delovno sodišče glavnega mesta Budimpešta.

Tožbe v zvezi z delovnimi razmerji v javni službi je treba vložiti pri sodišču, krajevno pristojnem za kraj, v katerem se je delo opravljalo. Če je tožnik fizična oseba, se lahko tožba vloži tudi pri sodišču, na območju pristojnosti katerega je tožnikovo stalno prebivališče.

Regionalno sodišče glavnega mesta Budimpešta je izključno pristojno za pritožbe zoper odločbe upravnih in delovnih sodišč ter tožbe, ki spadajo v pristojnost regionalnih sodišč.

Zadnja posodobitev: 15/01/2024

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.